

VICTORIA BENEDICTSSON

KERTOMUKSIA

Victoria Benedictsson

Kertomuksia

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=24174468

Kertomuksia:

Содержание

Tarina nenäliinasta	4
Fairbrookin kapakoitsija	10
Odotushuoneessa	20
Cedergren pitää illallisen tänään	27
Kolho	40
Toivomus	57
Конец ознакомительного фрагмента.	62

Victoria Benedictsson

Kertomuksia

Tarina nenäliinasta

Oli keskusteltu viimeisten sanomalehtien uutisista, viljanhinnoista ja edellisen viikon kuntakokouksesta; nyt siirtyi puhe valtiopäivämieheemme. Herrat maistelivat totiansa ja mieliala kävi iloisemmaksi. Keskustelua ei enää kuivuus haitannut, ja puhelun höysteeksi kerrottiin pieniä juttuja.

"Ensi kerran kun hänet näin", sanoi ruununvouti, "ei hän vielä ollut päässyt valtiopäivämieheksi, mutta tulemaisillaan hän oli. Oltiin ratsumestarin luona päivällisillä, ja Per oli myös, – hänen asemansa kunnassa – tietysti. No, olimme sattuneet saman korttipöydän ääreen. Hyvästi hän pelasi, eikä miehestä ollut mitään sanomista, paitsi talonpoikainen ylpeys, joka kuulti läpi. Keikarimainen notaario Ben oli sattunut samaan pöytään ja tunsu nähtävästi olonsa hieman tukalaksi, vaikka koetti olla sitä näyttämättä – tietysti. Mutta parhaallaan kun siinä istuimme, otti Per esiin nenäliinansa, hitaasti ja arvokkaasti.

"Kokoonkäärity se oli ja latistettu ja silitetty kuin oikea kirkkonenäliina, ja Per avasi sen kerros kerrokseltaan, ikäänkuin hänellä olisi ollut käännettävinä lehdet jossain kullatussa naistenvirsikirjassa, ja joka kerran kun hän käännähti, kuului

rapina ympäri koko huoneen. Nenäliinaa oli *tärkätty*".

Ruununvouti heittäytyi taapäin tuolissaan, ja toiset yhtyivät äänessä hänen hiljaiseen, hillittyyn nauruunsa.

"Se oli *siihen* aikaan", huomautti joku herroista, "nyt ei kenenkään tarvitse luulla, että Assarson kulettaisi mukanaan tärkättyjä nenäliinoja". Ja sitte otettiin taas siemaus. Mieleni teki hetkeksi pois savusta ja viinanhajusta. Menin ulos puistoon ja aloin astuskella edes ja takaisin yhtä sen suoraa käytävää. Ajattelin tuota juttua, ja siinä ajatellessani aloinkin katsella sitä aivan eri kannalta, sillä minä tunsin miehen ja hänen kotinsa. Lasten pieninä ollessa olin usein siellä ollut; me olimme samanikäisiä; he ja minä. Mutta koko sinä aikana, jonka olin ollut poissa paikkakunnalta, en ollut kuullut puhuttavan Per Assarsonista, joskus vaan olin hänen nimensä jossain sanomalehdessä nähnyt. Nyt heräsivät muistot.

Mutta hänen elämänsä en nyt ajatellut, vaan toisen, josta ei kenkään puhunut: hänen vaimonsa.

Häntä ei koskaan nähty ulkopuolella kotoa, hän ei seurustellut kenenkään kanssa ja ylipäänsä harvoin muistettiin, että häntä oli olemassakaan. Tuo tärkätty nenäliina muistutti hänet mieleeni.

Hän oli vanhaa talonpoikaissukua ja kasvatettu vanhanaikuiseen tapaan, raamatun, rukin ja kangaspuiden ääressä. Hänen kanssaan oli Per 23 vuoden ijässä mennyt naimisiin ja päässyt siten varakkaaksi; muutoin oli vaimo muutamia vuosia miestänsä vanhempi, kuten usein sattuu rahvaan seassa. Per tuli hänen jumalakseen, mutta hän jumaloitsi

miestänsä hiljaisuudessa, ja hänen jumaloitsemisensa oli työtä, – vapaaehtoista, uutteraa työtä. Harvoin olen tavannut ketään niin harvapuheista kuin hän, mutta hän ei koskaan ollut tyly, näytti vaan niin kiintyneeltä siihen, mitä hänellä sattui olemaan tehtävänä. Luulen, että hänellä ei ollut ainoatakaan ajatusta muuta varten kuin miestänsä ja talouttaan. Hän oli enemmän kuin miehensä palvelija; hän tuntui olevan miehensä ruumistunut tahto. Jokainen sana, minkä mies sanoi, oli hänestä kuin käsky. Mutta hänen käytöksessään ei ollut hituistakaan teeskenneltyä nöyristelemistä. Se ei ollut alistuvaisuutta, ei uhraavaisuutta, ei mitään, jota voisi nimittää niillä korusanoilla, joita hienostuneet säätyluokat käyttävät. Tämänlaista ei tapaa missään muualla kuin puoleksikehittyneissä luonnonlapsissa, ja kielessä ei ole sanaa, joka sitä merkitseisi. Se on omituisuus, jonka saa nähdä useammassa kuin yhdessä talonpoikaisvaimossa, ja joka tässä naisessa vaan tavallista selvemmin oli huomattavissa.

Kaikki hänen luonnolliset vaistonsa ja sielunkykynsä olivat suuntautuneet yhtä ainoata asiaa kohti: hän tahtoi olla hyödyksi. Ja keskuksena kaikessa oli hänen miehensä, – "isä", kuten hän häntä nimitti. Tämä käsitys levisi koko talonväkeen, se tarttui lapsiin, tarttuipa palkollisiin.

Harvoin mies hänelle puhui tulevaisuudentuumistaan, mutta mitä tänään oli tehtävä ja mitä huomenna, sen vaimo aina tiesi. Eikä hän koskaan mitään unhottanut. Ei koskaan sattunut, että, miehen tullessa pukeutumaan jottain kokousta tai kutsua varten, vaatteet eivät olisi olleet esillä harjattuina ja kaikki

järjestyksessä.

Hän ei näyttänyt koskaan miehensä hankkeisin ryhtyvän, ja kuitenkin on arvaamatonta, kuinka paljon tämä harvapuheinen nainen tietämättään on vaikuttanut hänen elämäänsä ja kehitykseensä, pelkästään sillä, että aina teki sen, minkä piti velvollisuutenaan. Tuo ylivalta, josta ei kukaan hänen kanssaan kiistellyt, tuo tyyni levollisuus, tuo tottumus nähdä kaikki käyvän kuin kellon koneisto, oli painanut leimansa mieheen. Juuri nämä olosuhteet olivat muodostaneet hänelle sen luonteen, mikä hänellä oli.

Hänen esiintymisessään ilmaantui levollinen turvallisuus, jonka oli synnyttänyt tunne siitä, että kotona hänen ylivaltansa ehdottomasti tunnustettiin. Hänen levollisuutensa kaikissa ulkonaisissa ristiriitaisuuksissa johtui siitä, että hänen kotonaan ei koskaan tarvinnut pelätä erimielisyyksiä ja riitoja. Jo tuota ajattelemisenkin täytyi levolta tuntua. Ei voinut tulla kysymykseenkään, että hän olisi heikkohermoiseksi tullut.

Nykyaikaiset teoriat tuskin olisivat tunnustaneet tuota avioliitoksi korkeammassa merkityksessä, mutta varmaa on, että tuo suhde – niin vapaa lörpötyksestä ja romantisuudesta – oli raitis ja turmeltumaton, ja että se sai tuon miehen liikkeisin sellaisen vapauden ja voiman, joka muissa olosuhteissa olisi ollut mahdoton. Saihan hän nähdä itsensä ikäänkuin kaksinkertaisena! Sillä vaimo ymmärsi häntä aina, kun vaan kysymyksessä oli hänen tahtonsa täyttäminen; jokin salainen vaisto tuntui korvaavan sen, mitä älystä puuttui. Eikä koskaan

tullut kysymykseen minkätähden. "Per sen niin tahtoi", siinä oli kyllä.

Miehen ollessa valtiopäivillä piti hän huolta talosta, valppaana kuin vahtikoira. Ei miehen koskaan tarvinnut vähintäkään epäillä, tulivatko hänen käskynsä noudatetuksi vaiko eivät.

Siten oli tuo nainen tehnyt työtä ja nähnyt vaivaa vuoden toisensa perästä. Kauvan olivat he jo yhdessä eläneet. Jos he johonkin muuhun säätyluokkaan olisivat kuuluneet, niin olisi heillä vietetty hopeahäitä, maljoja juotu ja hurraata huudettu. Tässä sitä ei tarvittu; ketä varten tuo komedia olisi ollut?

Hän on nyt vanha ja kumarassa, ulkomuodostaan väliäpitämätön, mutta työssään sitkeä. Mies on vielä pulska ja voimissaan, juuri parhaassa iässään. Ei kukaan, joka heidät yhdessä näkee, voisi luulla heitä mieheksi ja vaimoksi.

Vaimo on kansannainen, huivipäinen ja tavoiltaan yksinkertainen. Mies ei ole enää talonpoika, hän on etevä valtiopäivämies herra Assarson; mutta noiden kahden välillä on yhdysside, joka on yhtä luja kuin se, minkä runollisesti kiihoitetut tunteet voivat solmita, sillä vaikka he eivät koskaan ole sitä mietiskelleet, tietävät he molemmat, että he eivät tulisi toimeen ilman toistaan. Suhteesen, joka on niin yksinkertainen kuin heidän, ei mahdu mitkään epäilykset, ei mitkään pelot.

Jo aikoja sitte on Bolla muori oppinut sen, mitä tarvitaan herrasmiehen pukuun, mutta minun mielestäni oli jotain liikuttavaa tuossa hänen yksinkertaisuudessaankin, kun hän tärkkäsi nenäliinan Perille. Hänelle ei mikään voinut tulla kyllin

hyvää.

Ja tuo mitätön seikka, jolle niin makeasti naurettiin, se herätti minussa melkein kunnioitusta. Se puhui yhdestä noista unhotetuista olennoista, joiden elämäntyö usein niin runsaita satoja tuottaa, mutta joita ei koskaan ikuista pöyhkeilevät muistosanat.

1885.

Fairbrookin kapakoitsija

Tom Millner oli ollut kunnian mies. Mutta nyt oli hän kuollut, ja tänään oli hän saatettava viimeiseen yösijaansa, hautakappeliin, missä hänen arkkunsa oli pidettävä itse hautajaispäivään asti.

Tom Millner oli Fairbrookin ensimmäinen kapakoitsija, ja hän tuli sinne samaan aikaan kuin ensimmäiset rautatientyömiehet, silloin kun Fairbrook vielä oli vähäpätöinen kylä vaan. Hän tuli sinne omilla jaloillaan ja selässään viinalekkeri, jota hän kantoi piikkosäkissä. Silloin oli Tom äsken täyttänyt kaksikymmentä kolme vuotta. Siihen päivään asti hän oli ollut vaan tallirenkinä eräässä kapakassa, mutta hänellä oli "älyä".

Anniskelupaikkanaan hänellä oli eräs huonoimpia tupia, minkä hän sai hyyrätä melkein ilmaiseksi, mutta siinä tuvassa ruvettiin kilvan käymään, kuten loistavimmassa salongissa; monelta sydän lämpeni jo tuota tupaa ajatellessaan.

Ja Fairbrook kasvoi, kohosi pienestä rautatienasemasta suureksi ja kukoistavaksi kauppalaksi, jossa harjoitettiin kauppaa ja ammatteja. Tom Millnerin huoneisto kasvoi myös. Se oli niin sanoakseni Fairbrookin sydän, sen koko elämän keskus; se imi itseensä joka haaralta ikäänkuin haaroittuneen suoniverkon kautta, ja siitä virtaili taas ulos lämpöä ja eloa uhkumalla; se välitti kaikkea, järjesteli kaikkea. Se tyhjentyi ja

täyttyi säännöllisin tykähdyksin, täyttyi iltapäivällä ja tyhjentyi yöllä, kun vartija toittotti kahtatoista.

Kun Fairbrook oli kasvanut kauppalaksi, oli Tomin talo kasvanut komeaksi hotelliksi. Kaikki oli tasaisesti edistynyt ja Tom Millner oli nyt Fairbrookin rikkain mies. Mutta ei kenkään hänen onneaan kadehtinut.

Mikäli Fairbrookin pojat vaan muistivat, oli heidän hartain toivonsa ollut päästä siihen ikään, jolloin heidät pidettäisiin sen arvoisena, että saisivat astua pappa Millnerin kynnyksen yli. Seitsemästoista vuosi oli tavallisin rikkaiden ihmisten pojille. Köyhien saivat usein odottaa paljoa kauemmin, niin, siksi kun heidän omasta työansiostaan jouti puoleen pulloon olutta. Mutta juhlahetki se oli kaikille, kun ensi kerran saivat astua sisään noista jyrkeistä ovista ja mennä tuon pitkän tiskin luo tilaustaan tekemään. Ja kaikissa näkyi tuo hermostunut huolettomuus, joka tahtoi saada ihmisiä siihen luuloon, että he olivat tuon tehneet sata kertaa ennen. Ja kaikki otti yhtä ystävällisesti vastaan tuo suuri, lämmin sydän.

Tällä tavoin oli Tom Millneristä tullut Fairbrookiin jonkinmoinen patriarkka, jota kaikki muut rakastivat paitsi aviovaimot. Kenties hänen oma vaimonsa kuitenkin oli poikkeus, sillä Tom oli hyvä puoliso ja hyvä isä. Joka kerran kun hän oli humalassa – ja humalassa hän oli kerran aamu- ja kerran iltapäivällä – vannoi hän, että hänen rouvansa oli hienoin rouva koko Fairbrookissa ja että hän itse oli rouvansa siksi kohottanut alhaisesta ravintolanpiiasta; ja mitä lapsiin tulee, ei hän koskaan

voinut heitä nähdä pistämättä vanhan tapansa mukaan kättänsä oikeanpuoliseen housuntaskuun, missä lantit olivat.

Tom oli ystävällismielinen mies, joka mielellään tarjosi – ainakin ensimmäiset lasit. Ja paljon hänestä pidettiin. Moni vaimo oli hänen tähtensä vuodattanut kyyneleitä kuni katkerimmasta luulevaisuudesta, sillä viekkaalla pienellä silmäniskulla hän sai aikaan paljon enemmän kuin vaimo kaikilla rukouksillaan.

Tom Millnerin asema oli turvallisempi kuin minkään hallitsijan maan päällä. Mutta niin paljon kuin hänestä pidettiin, oli hänellä kuitenkin kadehtijoitakin. Ja monet näistä nauroivat ilkkuen, kun goodtemplarismi alkoi saada vauhtia Fairbrookissa. Nyt se Tom Millner saa nähdä!

Mutta hän tunsu ihmisluonnon ja nauroi vastaan, – tiesi kyllä, että hän saisi viimeiseksi nauraa; ei ollut tuosta asiasta vähääkään huolissaan. Siksi saattoi hän seisoa rappusillaan ja katsella goodtemplarien huviretkiä niin hyvänsävyisen näköisenä kuin olisi hän katsellut kalojen kisaa sätkässä. Saivat kyllä hänestä nähden huvitella aikansa, kyllä hän tiesi miten heille sittenkin oli käypä. Ja kun hän kerran paloviinakorttelin maksuksi sai goodtemplarimerkin rahan asemesta, ei hän suinkaan tuosta petoksesta suuttunut, ei edes maksajaa siitä huomauttanut, meni vaan sisään ja näytteli tuota pientä pyöreää kalua vakinaisille vierailleen, jotka iloitsivat hänen kanssaan tuosta rahasta. Tom Millner ylpeili siitä, kuin olisi se ollut jokin metalji. Se oli enemmänkin; se oli todistus siitä, että hän oli oikeassa; olihan

hän sanonut heille koko ajan, että nuo kujeet eivät kauan kestäisi. Hän tunsi ihmisluonnon.

Ei koskaan ryhdytty Fairbrookissa mihinkään suurempaan yritykseen, jossa Tom Millner ei olisi mukana ollut, sillä hänellähän ne pääomat olivat. Auttavainen hän oli, ja niinhyvin ilossa kuin murheessa oli hänellä osaaottavainen sana ystävilleen, ynnä lasi ja sikari. Ja aina ne kotiin lähtiessään olivat iloisempia kuin hänen luokseen tullessaan.

Niin, se oli siunattu talo, tuo Tom Millnerin. Ainoastaan naidut naiset eivät voineet sitä käsittää; ne kiroisivat sitä kaikki.

Tom Millneriin eivät olleet tarttuneet nykyajan aatteet yhdenvertaisuudesta ja muusta semmoisesta. Järjestys piti olla kaikessa, jokaisen oli pysyttävä paikallaan. Hänen laitoksensa oli järjestetty näiden perusaatteiden mukaan.

Aivan tallin vieressä oli kapakan näköinen välikkö, jossa myötiin sikunaryyppyjä lasittain. Sinne tuli kalastajia ja rahtimiehiä, kaikkein köyhintä lajia, kuleksijoita ja kerjäläisiä, jotka saivat ryyppyyn vaihtaa kerjäämänsä leipäkannikat, sinne tuli positiivinsoittaja ruskeaksi paahtuneen eukkonsa kanssa, sinne tuli hevoshuijareja ja tatarilaisjoukkioita, jotka eivät saattaneet olla kunniallisten ihmisten seurassa, ja kun ne eivät enää voineet jäädä retjottamaan välikön puupenkeille, oli tallissa aina kaksi suurta, tyhjää hinkaloa, joissa oli kylläksi olkia makuusijaksi heille.

Sitte oli siellä suuri huoneisto alakerrassa, jossa Tom melkein aina oleskeli, ja jossa hänen rouvansa – hän ei koskaan sanonut

vaimoni – seisoi tiskin takana kädet lanteilla ja kultasormuksia sormissa, – oikeita kultasormuksia, joissa oli puhtaita timantteja.

Täällä, pienien pöytien ääressä pitkin ikkunoita, tahi sisemmissä sivuhuoneissa, istuivat kylän porvarit ja ryypiskelivät totia ja punssia. Toti oli paikkakuntalaisten mielijuoma.

Täällä pohdittiin päivän kuulumiset, täällä sovittiin kaupoista ja juotiin harjakkaita, täällä laskettiin äänet tuleviin pitäjänkokouksiin, tänne tulivat kaikki uutiset, täällä luettiin kaikki sanomalehdet, täällä taisteltiin valtiollisen vakaumuksensa puolesta, täällä pommitettiin toisiaan todisteilla taikka hätätilassa totilaseilla. Ruoka tuli harvoin kysymykseen. Olikohan jokaisella ruokaa kotonaan. Mitä hittoa sitä olisi ruoalla tehnyt!

Ei, jos sitä tahtoi, niin sai mennä yhdet raput ylöspäin. Siellä oli ruokasali, juhlerakennus ja vierashuoneita. Täällä oli enemmän vaihtelevaisuutta, – ei tiettyjä vakinaisia vieraita, joilla oli omat paikat ja jotka tunsivat talon tavat yhtä hyvin kuin omat taskunsa. Täällä oli joskus huoneen täydeltä väkeä, ja joskus aivan tyhjää. Tänne tulivat joskus paikkakunnan tilanomistajat samppanjahumalaa saamaan, niin, sattuipa kerran niinkin, että kaksi emansipeerattua rouvaa tuli miestensä mukana tuonne yläkertaan illallista syömään, suureksi kauhuksi Fairbrookin kunniallisille rouville, jotka ennen olisivat antaneet paistaa itsensä elävältä kuin menneet ravintolaan istumaan.

Sinne tuli koko joukkoja rikkaita talonpojanpoikia valittujensa seurassa, joille viiniä tarjosivat. Markkinapäivinä

saattoi heidän iloinen melunsa kuulua kadulle asti. Täällä myös kaikki kauppamatkailijat asuntoa pitivät, kun he, kuten heinäsiirakat, etsiskelivät maata; täällä he näyttelivät tavaroitaan pienille ostonhaluisille puotineideille ja pitivät vireillä heidän kauppahaluaan Tom Millnerin hienoimmalla rypäleenmehulla.

Tänne kokoontuivat lopuksi kaikki ne aviomiehet, jotka olivat streikanneet siitä syystä, että talousrahat eivät ruvenneet riittämään, taikka että lattioiden peseminen kesti liian kauan, taikka että keskustelu puolison kanssa sai jonkun ikävän käänteeseen.

Jälkisäkeinä heidän kiivaimmissa kapinapuheissaan oli aina tämä: "sitte syön iltaseni hotellissa". Se naula se veti. Ja kun se ei kerran auttanut, niin silloin ei auttanut mikään. Kaikissa tapauksissa saihan hyvän illallisen ja tiesihän näyttäneensä, että oli herra talossaan.

Joka ilta oli noin neljä, viisi herraa siellä illallista syömässä, mikä osoitti, että kapinanhenki oli saanut erittäin suuren vallan Fairbrookien miehissä.

Mutta nyt olivat – kuten sanottu – Tom Millnerin päivät päättäneet. Elämänsä viime aikoina oli hän aivan hämmennyksissä. Hän istui nurkassa, katsoi kiertäen nenälänsä sivu ulospistettyyn kieleensä. Sen päälle oli pudonnut karvoja, hän sanoi ja tahtoi poimia ne pois. Hänellä ei ollut aikaa puhua kenenkään kanssa kuin hyvin niukasti vaan. Silloin tällöin hän jonkun sanan sanoi ja katsahti ylös punasuonisilla silmillään, samalla kertaa totisena

ja hajamielisenä, ikäänkuin häntä olisi hyvin haitannut se, että häntä työssään häirittiin. Ja sitte hän taas jatkoi vyyhteämistään. Hän veti esiin pitkiä karvoja – kuten näytti – hän katseli niitä, hän piti niitä päivänvaloa vasten ja mittasi niiden pituutta, hän katsoi niiden jälkeen, kun ne lattialle painuivat, ja kaiken tuon hän teki niin luonnollisesti, että katsojankin teki mieli uskomaan noitten karvojen olemassaoloa. Hän irvisteli niin pahasti, hän veti pois kasvonsa, joissa näkyi sellaiset inhon värähdykset, että olisi voinut vannoa, että hän todellakin tunsii noiden karvojen kutkutuksen ulospistetyssä kielessään.

Kun hän vihdoinkin muutamien päivien perästä pääsi noista karvoista, alkoi hän kulkea ympäri lattiaa ja keräillä silmänäleitä. Hän taivutti paksua ruumistaan niin, että luuli hänen selkänsä katkeavan. Hän hypisteli neuloja suurilla tylppäisillä sormillaan, neulat eivät tarttuneet, ja hän hypisteli taas; hän oli aivan väsymätön, ja hän nauroi hupsua nauruaan joka kerran, kuin luuli saaneensa jonkun.

Niin, ja lopulla hän sitte kuoli. Ja nyt hän oli kannettava pois. Suuret hautajaiset tulivat olemaan muutamia päiviä myöhemmin, kun oli ennätetty järjestää kaikki niin juhlalliseksi kuin mahdollista. Tänään oli vaan hänen kaikkein parhaimpia ystäviään mukana kulkemassa, ja ainoastaan sentähden, ett'ei arkku olisi yksin kulkemassa. Muutoin ei ollut mukana lukkaria eikä pappia, eikä kellojakaan soitettu. Tuo kaikki kuului hautajaispäivän ohjelmaan, ja silloin oli koko Fairbrook osoittava kunnioitusta Tom Millnerin muistolle.

Oli tuulinen talvipäivä, satoi ja lumi oli likaista. Siksi eivät ukot olleet pukeutuneet korkeihin hattuihin, vaan turkkeihin ja talvilakkeihin.

Oli iltapäivä, kun he lähtivät, ja aurinko oli juuri laskenut. Lumi loi kylmän ja harmahtavan valon kaikkeen. Omituinen näky se oli, kun tuo pieni joukko vanhoja miehiä kulki pitkin tietä hitaasti liukuvan reen jälessä. Ne olivat kuin joukko suuria kömpelöitä eläimiä, jotka päät painuneina seurasivat kuollutta toveria, jota kuletettiin pois.

Kun arkku oli pantu kappeliin, palasi tuo pieni joukko surutaloon kestittäväksi. Totia, punssia ja sikareja tarjottiin yhdessä suuremmista sivuhuoneista alakerrassa.

Siellä tuoksusi lämmin, hieno konjakki. Yksi ja toinen sytytti sikarinsa. Jotkut puhelivat, mutta niin hiljaa, kuin olisivat omia ääniään pelänneet, toiset istuivat ääneti, tuijottaen eteensä tylsin katsein. Vanhat totiveteraanit eivät olleet totituulella.

Rikas räätäli kurpisti kerran toisensa perästä silmänluomiansa päästäkseen kyyneleistään. Ukko Pebblestone istui ja piteli totilasiaan molemmiin käsin, kiikuttaen samalla yläruumistaan edes ja takaisin. Kaikissa noissa kasvoissa oli jotain yhtäläistä. Se oli velttous, pullakkuus, punasensinervä väri ja paisuneet nenät. Mutta tämän lisäksi oli vielä tullut jotain muuta, jota jokainen koetti salata, ja joka oli syynä siihen, ett'ei kenenkään katse uskaltanut toisen katsetta kohdata. Se oli jotain mykkään, hämmästyneesen kysymykseen vivahtavaa; se oli eläimen tyhjämielinen kuolemanpelko.

He olivat juoneet hautajaisissa, pelanneet korttia hautajaisissa, hyrränneet surutaloissa kuin lämmenneet karpäset; sillä muiden kuolema, mitä se heihin koski! Mutta tämä oli enemmän kuin surutalo ja hautajaiset; suuri raskas käsi oli iskenyt heidän keskelleen; Tom – heidän seuransa sydän – oli saanut "seurata mukana". Ja se käsi oli iskevä uudestaan, ja oli osuva, sen he tunsivat nyt.

Tom Millnerin kuolema oli enne heille kaikille.

Sellainen seura! Ne olivat Fairbrookin alkuasukkaita. Parikymmenisen vuotta takaperin olivat he kaikki toimeliaita liikemiehiä taikka kelpo käsityöläisiä. Nyt olivat enimmäkseen heistä kapitalisteja, jotka eivät enää liikettä hoitaneet, vaan pitivät huolettomia vanhojapäiviä oman mielensä mukaan.

"Ei, totta tosiaankin", sanoi ukko Pebblestone vihdoinkin ja nousi ylös, "ei totta tosiaankin ... ei tämä vetele. Tuntuu kuin olisi tulppa kulkussani. En saa mitään alas... Kun ajattelee tätä kuolemantapausta! Hän ei ollut enempää kuin kuudenkymmenen vuoden vanha, neljää vuotta nuorempi minua. Ja me näimme hänet kaikki tässä huoneessa juuri kuukausi takaperin, terveenä ja ripsaana, ja lystikkäin ja pirtein hän oli meistä kaikista", – tässä niisti puhuja nenäänsä ja muutamasta nurkasta kuului nyhykäys – "mutta niin se on: sitä tietä meidän kaikkein on mentävä; tänään terveenä, huomenna kuolleena... Fairbrookista ei enää tule sitä, mitä se on ollut – ei koskaan enää!

"Saatte nähdä ja sanoa mun sanoneeni! – Jos emme tienneet, mikä mies Tom Millner oli, niin saamme nyt sen tietää...

Minä en voi, minä en voi." – Hän katsoi totilasiinsa ja pudisti isoa päätänsä. – "Tämä on enemmän kuin tavalliset hautajaiset, tuntuu kuin olisi itsensä kirstuun pannut. Nyt minä menen kotiin; te muut saatte tehdä miten tahdotte."

Ne, jotka olivat istumassa, nousivat. Kaikista tuntui, kuten ukko Pebblestonesta, että jotain oli mennyt sijoiltaan, joka ei koskaan voinut entiselleen tulla; siksi heidän mieltään painoi, siksi eivät pakinat, jotka itsestään olivat rauenneet, enää voineet vauhtiin päästä. He ottivat lakkinsa, heittäen toisiinsa arkoja silmäyksiä; sitä salaista pelkoa, joka hiipi heidän keskellään, ei kukaan uskaltanut mainitakaan, se vaan piilotteli tyhjissä alakuloisissa mielissä.

Ja ääneti he lähtivät sieltä.

Niin kauan kun Tom vielä eli, oli kaikkialla vallinnut tottumuksesta syntynyt turvallisuus; he olivat tunteneet itsensä levollisiksi, tapahtuipa sitte vaikka mitä. Mutta nyt tuntui kuin jokin sulkua olisi auennut, nyt tuntui kuin uusi aika murtautuisi heidän päällensä ja huuhtoisi pois sekä heidät että sen, mikä heihin kuului – uusi aika, jota he eivät voineet ymmärtää.

1886.

Odotushuoneessa

Ei hänellä ollut tohtorinvaltuuskirjaa, tuolla meidän tohtorinnallamme, mutta kauan ja menestyksellä hän oli tointaan harjoittanut, ja se olikin meidän – hänen sairastensa – mielestä paras valtuuskirja.

Minä olin ensiksi tulleita, mutta kun siellä rouvamme luona jo oli ihmisiä, istuuduin odotushuoneesen aikaani odottamaan. Istahdin hänen vastaanottohuoneensa oven viereen, ja toisella puolellani oli vilvakka ikkuna, jonka koristeena oli kaksi riviä ruukkukasveja, korkeita ja reheviä, sillä eukko oli aimo kukkienviljelijä.

Huone oli pitkä ja kapea, rivi tuoleja oli yhdellä seinällä ja toisella vanhanaikuinen sohva. Vähitellen tulivat sairaat, yksi kerrallaan; outoja he olivat täällä, sen näki heidän epäröivistä katseistaan, kun he hiipien tulivat ovesta, hiljaisina ja juhlallisina kuin kirkkoon. Jokainen istuutui odottamaan vuoroansa. Köyhiä raukkoja ne näkyivät kaikki olevan, niin että maaseutulainen näytti koko mahtavalta tässä seurassa. Tuo tuntui niin oudolta ja omituiselta. Luulenpa, että nautin siitä.

Eräs maalaisukko tuli liikaten pöhöttäneellä jalallaan, ja vanhanpuoleinen apumuija sormi siteessä, ja sitte eräs renki, ja sitte poika ja sitte vielä vanha ämmä, käsivarrellaan kori, josta hän ei näkynyt voivan luopua. Ja kaikki he istuivat pitkin seiniä anovaisen ja alakuloisen näköisinä.

Sitte, hetken perästä, tuli keski-ikäinen mies. Hän ei ollut noiden toisten näköinen. Vahva, leveäharteinen työmies, siististi ja huolellisesti puettu. Koko hänen ulkomuotonsa ilmaisi hyvää toimeentuloa. Hän tervehti, astui sitte yli lattian ja istuutui sohvaan minua vastapäätä. Rehellisiltä näyttivät hänen kasvonsa ja lujuuatta ne myös ilmaisivat. Mutta näkyi, että hän tuskaa tuns. Kasvot olivat kalpeat, ankarat. Harvoin olen nähnyt sen selvempää tahdonvoiman ja itsensähillitsemisen ilmettä. Yhä uudestaan katsahdin noihin kylmiin kasvoihin, joissa näkyi sinervä parransänki. Tuossa miehessä näytti luonnetta olevan. Sitte ovi taaskin avautui. Sisääntulija oli aivan nuori tyttö, päällään muuttunut leninki ja ohut pieni saali. Käsivarttaan hän siteessä kantoi. Mahtoi olla kuusitoistavuotias, iho oli sileä ja kasvot soikeamuotoiset. Hän tervehti, istuutui sitte työmiehen viereen sohvaan ja katseli ympärilleen läsnäolijoihin, ikäänkuin säälimistä pyytäen, heiluttaen samalla kipeätä kättään toisella, ikään kuin tuo kipeä käsi olisi ollut vaikeroiva lapsi.

Mutta itsekullakin näkyi olevan kylläksi omasta vaivastaan.

Tuska veti tytön otsalle hienoja ryppyjä, hän katseli taas ympärilleen puoleksi arkana ja puoleksi halukkaana tuttavuutta tekemään. Ujolta hän ei suinkaan näyttänyt, mutta sitä vaan näytti pelkäävän, ett'eivät kenties hänestä välittäisi.

"Koskee niin käteeni", sanoi hän hiljaa, ikäänkuin ilmaan vaan, niin että ken tahtoi, se sai tarttua hänen sanoihinsa ja siitä puhelun alkaa.

Minun säälivä katseeni oli hänelle ainoa vastaukseni. Toiset

eivät näyttäneet kuulevan eikä näkevän. Hän istui hetkisen ääneti, hermostuneena, levottomana. Tuo kaupunkilaislapsi ei ollut niitä, jotka ovat tottuneet vaiti olemaan.

"Oletteko loukannut kätenne?" lausui hän yht'äkkiä työmiehen puoleen kääntyen.

"Olen."

"Jossain koneessa?"

"Niin."

"Särkyikö pahasti?"

"Musertui."

"Nyt äskettäinkö?"

"Eilen."

Mies puhui lyhyesti, tylästi, kuten polisitutkinnossa. Hiki nousi hänen otsaansa, hän otti taskustaan huolellisesti käärityn nenäliinan ja pyyhkäsi sillä kasvojansa. Käsi, joka siniruutuista liinaa piteli, oli leveä ja työhön tottunut, mutta ei karkea eikä rumamuotoinen, kuten maatyön tekijällä.

Tyttö pudisti päätään, pehmeät huulet värähtelivät.

"Koskee niin käteeni", kuiskasi hän taas, hiljaa, valittaen, kuten hemmoteltu, mutta kärsiväinen lapsi.

Hän ei ole kaunis, siksi eivät kasvonpiirteet ja värit ole kyllin selvät. – Ei mitään muuta kuin piirteiden pehmeys ja lisäksi jokin omituinen viehätys!

Ne houkuttelevat ja vetävät puoleensa, nuo kalpea-ihoiset kasvot, ne ovat kuin kirja, jota ei vielä ole lukenut, jota vasta arvaellen ja oudoksuen ajattelee. Minä istun ja kuvittelen

mielessäni hänen kotonsa, tiedänhän niin hyvin, minkälainen se on, – ja hänen elämänsä, hänen tulevaisuutensa. Tuo vanha tavallinen kohtalo – tietysti. Hän on yksi tuhannesta.

Katselen hänen kättään, jolla hän toista tukee ja yhä vielä hiljaa heiluttaa, kuten nukutettavaa, sairasta lasta. Tuo paljas käsi on kaunismuotoinen, sormet hienot ja suippeat, sille on hansikas jäänyt yhtä oudoksi kuin kova työkin, se ei milloinkaan vedessä huljuele, ei pese astioita eikä lattioita, eikä vaatteita. Hänessä on jotain, mikä muistuttaa villivarsaa, mutta sellaista, joka on säveä ja lauha luonnoltaan. Kasvanti-aikanaan on hän juoksennellut kujilla ja leikkinyt toisten lasten kanssa, ja ollut hiukan vallaton, mutta ei koskaan paha. Äidiltään hän on saanut ruokaa, ja kakkuihin ja karamelleihin on hän kerjäämällä rahaa hankkinut. Isää hän ei ole koskaan ajatellut.

Mutta nyt hän on ripillä käynyt, ja hänen on täytynyt mennä tuota tavallista tietä – tehtaasen. Ja sitte yhä edelleen, myöskin tavallista tietä, sillä hän on niin sievä ja pehmoinen ja hieno; ei hän sitä voi mitenkään välttää. Kun kerran kuulee tuon mielittelevän pikku äänen, niin ei voi olla huomiotaan häneen kiinnittämättä. "Iloista" elämää – siis – muutamia vuosia, säädytöntä elämää, sitte hätää ja kurjuutta, ja viimein hauta köyhien hautausmaalla. Siten on kaikki loppunut, ja tuo elämä mennyt jälkeä jättämättä, kuten tuhannet muut.

Jospa tuohon ajatukseen toki vielä mahtuisi *kenties!*

Joku hieno, kaunispukuinen herra, hieno herra, johon hän katsoo kuin mihin jumalaan vaan, – se tulee aluksi. Hieno herra,

jolla on varaa viskaella pois leikkikalujaan...

Tyttö katsahtaa ympärilleen ikäänkuin rukoillen, ja silmät käyvät kosteiksi.

"Voi, kun tahtoisin – eivätkö ne jo voi mennä pois tuolta sisästä! – voi kättäni, kättäni!" – Sama pehmeä, valittava kuiskaus, minkä kärsimättömyys tekee värähteleväksi.

Oi – lapsi – pelastusta ei sinulle ole! Koko sinun olennossasi on jotain puoleensa vetävää, jotain säännötöntä oman onnensa nojaan heitettyä, jotain omituisesti viehättävää löyhyyttä. Kuinka sinua vielä kädestä käteen heitellään, kaarna parka!

"Mikä teidän kädessänne on?" kysäsin minä.

Oikein kiitolliselta hän näytti, kun ei tarvinnut enää vaitioloa jatkaa, tuo pieni suu ei suinkaan ollut tottunut kiinni olemaan.

"Litistin sormeni poikki", hän vastasi.

"Poikki? – aivan poikki?"

"Niin, se riippui irti, ja rouva sen sitte pois leikkasi heti kun tänne tulin. Toiset sormet vahingoittuivat myös, mutta toivon saavani pitää ne."

"Miten kauan siitä on?"

"Kuukausi. Minä käyn täällä joka päivä, mutta nyt koskee enemmän kuin silloin alussa."

Taaskin hänen huulensa vapisivat valitusta pidättäessä.

"Mitenkä se niin kävi?"

"Pistin käteni liian kauas, ja siten se joutui koneesen."

"Missä se tapahtui? Jossain tehtaassa?"

"Kehruutehtaassa." – Hän katsahti minuun melkein

nuhtelevasti.

Olisihan minun pitänyt se tietää. Missä sitte, joll'ei kehruutehtaassa!

"Eikö hirveästi silloin koskenut?"

"Ei; ei se tuntunutkaan. Mutta minä vaan niin kauheasti säikähdin. Tartuin vasemmalla kädelläni siihen ja tempasin sen irti. Kerrassaan sen ulos kiskasin, ja jos en niin olisi tehnyt, niin olisi koko käsivarteni voinut mennä, sillä konetta ei voi heti seisauttaa."

Hän oli hetkisen ääneti, mutta kun minä en mitään vastannut, jatkoi hän:

"Kehruumestari torui minua siitä, ett'en paremmin itseäni varonut, sillä nyt saa tehdas maksaa minun edestäni, kunnes paranen. Mutta itsellenihän siitä suurin vahinko on, kun sormeni menetän."

Hän katsoi minuun ikäänkuin kysyen, eikö hän ollut oikeassa, ja minä myönsin hänen olevan.

"Kehruumestari toruu aina, kun joku sattuu itseään loukkaamaan, ikäänkuin se ei olisi itsekullekin parasta, jos vaan ymmärtäisi itseään varoa."

Taas seurasi hetken äänettömyys, ennenkuin hän jatkoi:

"Hän luulee, että työväki on vaan jotain koneisiin kuuluvaa. Hän on paha – se kehruumestari – ei kukaan työläisistä häntä kärsi. Kaikki ne sanovat, että pois se on sieltä saatava ja kohta."

Syvällä tytön silmissä näkyi jotain synkkää ja uhkaavaa, jotain vihamielistä ja kapinallista. Mutta sitte huulet taas

värähtivät, ja tuska voitti muut tunteet. "Voi kättäni, kättäni!" hän vaikeroi.

"Pakottaako sitä niin?"

"Niin, viime aikoina se on ollut niin pahana. Rouva jo on pelännyt, että siihen tulisi kuolemanvihat. Hän melkein katui, että oli minut hoidettavakseen ottanut, mutta nyt se toki taas on parempi."

Nyt aukesi vastaanottohuoneen ovi ja sairaat tulivat ulos. Oli minun vuoroni. Mutta tehtaantyttö nousi ylös ja katsoi rukoillen minuun.

"Voi, jos saisin nyt mennä! Tahtoisin niin", hän sanoi ja lisäsi tuttavallisemmin kuiskaten, kun hän jo vieressäni oven luona seiso: "tahtoisin, ja samalla pelkään, sillä kauheasti se koskee, kun hän sitä liikuttaa."

Hän hymyili surumielisesti ja samalla kuitenkin niin veitikkamaisesti, ja tuolla tavoin hymyillessään hän melkein älykkäältä näytti. Minä aukasin oven ja laskin hänet sisään.

1886.

Cedergren pitää illallisen tänään

Cedergren oli medikofiilari. Varsin nuorena oli hän siksi päässyt, tuskin oli hän silloin vielä yksikolmatta vuotta täyttänyt, mutta sittehän hänellä olikin aikaa hiukan hengähtää tuon raskituksen jälkeen, niin arveli isä ja äitikin. Ja nyt hän oli ollut medikofiilarina kymmenen vuotta.

Kauhea kiire oli hänellä aamusilla – kello alkoi olla kymmenen. Passarivaimo – se ruoja – oli vaan pannut vuoteen kokoon ja sitte juossut tiehensä kaikesta; ja miltä siellä nyt näytti! Paksulti pölyä huonekaluissa ja kirjoissa. Ja kirjapöly se se on pahinta, mitä olla voi, sillä kun sitä vähänkin vaan liikuttaa, niin pistää se nenään kuin pippuri. Cedergren ei sitä koskaan liikuttanutkaan, se oli hänen perus-ohjeitaan, mutta tällä kertaa täytyi hänen tehdä poikkeus, sillä hän odotti äitiään. Saattoihan eukko astua sisään minä hetkenä hyvänsä, olihan juna jo tullut.

"Voi sitä akkaa, sitä akkaa!" – passarivaimoa tietysti – olisihan tuolla voinut olla älyä pyyhkiä huonekalut, ennenkuin pökälti Akselgreniin portteria hakemaan, eihän tässä vielä hengenhätää ollut. Mutta minkä sille nyt mahtoi? Cedergren pyyhkähti pölyt tuokiossa, sai näet yöpaidan käsiinsä. Hyi hitto, tuota kirjapölyä! Aivan kuin pippuri, hyi saakeli! Hänen täytyi aivastella. Ja kaikki tyhjät putelit, eihän niitä voinut jättää tuohon esille kyltiksi, ei toki.

Hän katsoi neuvotonna ympärilleen. Sängyn alle, niin.

Kiireesti hän keräili pullot, se meni kuin tanssi. Olisi luullut hänen olevan oikein emännöitsemistuulella, sellaista kiirettä hän piti. Kasvot hehkuivat, ei ilosta – ei vielä – ei, voimienponnistuksen tähden vaan, sillä Cedergren oli iso ja paksu, eikä se niinkään helppoa ole, kun täytyy ryömiä polvillaan ja kyynäspäillään ja työnnellä putelia sängyn alle.

"Katsoppas liittolaista", mutisi hän suureen partaansa, sillä sänky olikin liian matala, niin ett'eivät putelit mahtuneet pystyyn sen alle, ja kun hän ne pitkälleen pani, vierivät ne sieltä takaisin. Mutta silloin sai hän sängyn alta käsiinsä parin vanhoja saappaita, jotka hän pani putelien eteen; se keino auttoi.

Cedergren nousi ylös läähättäen ja pyyhki punaista naamaansa. Sitte hän taas katsoi ympärilleen. No, nythän kaikki oli varsin hyvästi. Hän viskasi yöpaidan sängynpeitteen alle. Mutta hiisi sentään, miten alastomalta ja ikävältä huone sittenkin näytti, näin päiväsilmissä.

Se oli sitä harmillisempaa, kun hän juuri oli kotiin kirjoittanut ja pyytänyt kassanlisäystä, sanoen syyksi sen, että hänen nyt, kun jo oli kandidaatiksi pääsemäisillään, täytyi hiukan hienompaa asumusta pitää. Niin paljon hienoja tovereja kävi hänen luonaan, eikähän sitä voinut rentaleenkaan tavoin asua. Ja mitä se eukko sanoisi ukolle, jos hän tämän huoneen näkisi? Sillä vakoilemaan hän oli tullut, se oli varmaa.

Yht'äkkiä pälkähti hänelle päähän uusi ajatus, ja hän juoksi käytävän poikki vastapäätä asuvan naapurinsa luo. Tämä, noin yhdenkolmattavuotias vaaleakiharainen nuorukainen, istui jo

työssään.

"Kuuleppas, pikku klassiko, lainaapas minulle huonettasi tästä hetkestä kello seitsemään saakka iltasella; se tahtoo sanoa: vaihda kanssani", sanoi hän, kiireesti pannen kätensä kirjojen päälle, jotka hujan hajan olivat pöydällä tuon nuoremman toverin edessä.

Tämä ei mitään vastannut, katsoi vaan häneen.

"Ymmärräthän, että minun huoneeni on niin hiivatin huonosti kalustettu, ja sinähän asut kuin prinssi, niin ovat sisaresi sinusta huolta pitäneet", hän loi katseen ympärilleen kaikkiin tyynyihin, liinoihin ja päällystimiin, jotka huonetta somistivat. "Mutta kun antanet, niin anna paikalla", lisäsi hän, "minä odotan vieraita."

Toinen katsoi häneen epäilevin, veitikkamaisin silmin.

"No, olkoon menneeksi!" huudahti hän iloisesti ja hyppäsi seisaalleen, "mutta silloin saat auttaa minua näiden kampsujen kuletuksessa." Hän osoitti kirjoja.

Tuokiossa medikofiilari ne kokoon hamuili, ja sitte mentiin aika kyytiä hänen omaan huoneesensa, jossa lasti pöydälle purettiin.

"Muista nyt vaan, ett'et erehdy ja luule kotosi tuolla olevan, ennenkuin kello seitsemän tänä iltana", varoitti vanhempi toveri.

"Oh, ole huoletta, Falstaff", vastasi toveri nauraen. Hän istui jo pöydän ääressä ja järjesteli kirjojaan.

"Jopa oli aikakin", ajatteli Falstaff-Cedergren, sillä hän kuuli hitaita, raskaita askelia rappusissa.

Hän avasi toverin hauskan pikku huoneen oven ja meni sitte

edelleen pitkin käytävää äitiään vastaanottamaan.

Eukko hengähti syvään, kun oli rappusista päässyt, ja poika meni iloisesti häntä vastaan.

"Tervetultua, äitiseni", hän sanoi ja otti osan hänen matkakapineistaan kannettavakseen, "suothan anteeksi, ett'en tullut junalle sinua vastaanottamaan, minulla ei todellakaan ollut aikaa."

"Paljon enemmän minua ilahuttaa, että pidät huolen työstäsi", vastasi äiti läähättäen kulkiessaan hänen jälessään pitkin käytävää. Ovella Cedergren seisattui ja viittasi kädessään olevalla piratilla äitiä sisään astumaan.

"Oi, miten hauskaa sulla täällä on!" huudahti äiti sisään tultuaan ja katseli ympärilleen iloisesti hämmästyneenä; iloissaan hän ei muistanut muhviakaan kädestään heittää.

Cedergren heitti äidin matkalaukun ja saalin tuolille ja sulki oven. Sitte hän otti äidiltä muhvin ja alkoi auaista hänen vanhaa, kulunutta talvikappaansa.

"Voi, älähän toki, älähän", sanoi eukko, aivan hämillään niin suuresta kohteliaisuudesta.

Pieni tanakka mummo hän oli, kasvoiltaan lapsellisen lauhkea, yksi noita hyvää suopia olentoja, jotka aina katselevat elämää sen parhaimmalta puolelta, niin paljon kuin he sen surkeudesta puhuvatkin. Poika hänestä todella pitikin –
tavallaan.

Hän auttoi äitiä kappaa riisuesssa, ja paljon siinä olikin vaivaa, sillä hihat olivat ahtaat.

"Tarvitseisitpa uuden", sanoi hän.

"Niin, arveleppas! isä tahtoo, että ostaisin itselleni kaikkein pulskinta lajia", sanoi äiti riisuen päältäns villaliivin ja virkatun saalin, "sain häneltä viisikymmentä kruunua."

Hän kääntyi ja katsoi poikaa kasvoihin oikein nauttiakseen hänen hämmästyksestään.

"No, ukkohan oli antelias", sanoi hän hymyillen ja vetäsi hiukan pöytää, niin että äiti pääsi sohvaan.

"Oliko kylmä matkalla?" hän kysyi, kun äiti oli istuutunut.

"No, kyllähän tuo oli kylmä", äiti vastasi, "mutta siinäpä tuo meni. Mutta menomatkallahan minulla jo on uusi, lämmin kappani." Hän iloitsi kuin lapsi tuota ajatellessaan.

"Mutta, kultaseni, mistä olet tämän saanut?" huudahti hän ja katsoi virkattua pöytäliinaa.

"Eräistä arpajaisista sen äskettäin voitin", vastasi poika, ja hänen luontevasta äänestään huomasi, että hän oli harjaantunut "veistelemään".

"Ja tämän hienon sohvatyynyn?"

"Sen eräältä tyttötuttavaltani sain."

Äiti vilkasi häneen.

"Tosiaankin komea lahja; on se maksamaan tullut, ja on siinä työtä ollut."

Poika ei vastannut, seisoi vaan ääneti kirjoituspöydän luona ja puhdisteli kynsiään kynäveitsellä.

"Mutta tarvitsehan äiti toki kahvikupin lämmikkeekseen", sanoi hän äkkiä, "juoksen alas talonväen luo sitä pyytämään."

"Voi, kiitoksia", sanoi äiti ja näytti oikein kiitolliselta.

Kun Cedergren oli sulkenut oven jälkeensä, ei eukko voinut vastustaa pientä naisellista uteliaisuuttaan; hän nousi ja meni pöydän luo katsomaan hänen kirjoituskalujaan ja mitä muuta siellä oli. Hänestä näytti siellä olevan niin paljon sieviä pikkukaluja, sellaisia, joita ei koskaan tule itse ostaneeksi, ja sitte siellä oli – muutamien sanomalehtien alle pistettynä – pieni korko-ompeluksella koristettu kirjesalkku. Tuopa antoi eukolle miettimistä. Hän aukaisi sen. Toisen kannen sisuspuoleen oli sirosti kirjoitettu:

"Oi, pikku Amor, mua auta,
Ja Hilma verkkoihini saata."

Aha! Nyt hän ymmärsi.

Askeleita kuului käytävästä, ja nopeasti hän heitti sanomalehdet takaisin kirjesalkun päälle ja koetti näyttää niin viattomalta, kuin suinkin mahdollista.

Poika tuli sisään. He istuutuivat taas sohvaan ja alkoivat puhella kotiseudusta.

Äiti istui ja odotti vaan saadakseen kuulla jotain tuosta salaisuudesta, mutta eipä siitä tullut sanaakaan, ja hän tunsii itsensä hiukan pettyneeksi.

Tuotiinpa sitten kahvi, piikatyttö sen sisään kantoi, mutta Cedergren hänet jo ovella käännnytti ja otti itse tarjottimen. Hän pani sen pöydälle ja alkoi tarjoella, hän osasi olla

oivallinen isäntä, kun vaan tahtoi, kohtelias ja huomaavainen. Äiti silmäili häntä äidillisellä ylpeydellä ja ihastuksella. Pulskalta hän tosiaankin näytti, olisipa häntä voinut luulla vallan valmiiksi tohtoriksi tai professoriksi.

Hän oli hyvin huolellisesti puettu, ja pulska vartalo hänellä oli: pitkä, harteava ja lihavahko. Parta oli tuuhea, kiherä ja hyväksi kammattu, tukka tumma ja kiiltävä, mutta niskapuolella jo näkyi nouseva kuu. Kasvot olivat melkein kauniit, mutta silmät pienet ja hieman – mitenkä sen sanoisikaan – hieman liiaksi vapaat ilmeeltään eivätkä kuitenkaan rehelliset; pistävän ruskeat ja kylmät. Nämät silmät ne saattoivat ihmisiä siihen luuloon, että hän *voisi* saada aikaan suurtakin, jos hän vaan *tahtoisi*. Hänessä oli jotain mahtipontista, mikä heti mieliin vaikutti, mutta olipa epäilijöitä, jotka vakuuttivat, että tuo johtui vaan hänen ylenmääräisestä itsekkäisyydestään.

Isä oli värjärinä maalla. Omalla ja vaimonsa työllä oli hän hankkinut itselleen varoja, jotka kuitenkin olivat melkoisesti vähenneet pojan kallisten opintojen tähden. Ja nyt he alkoivat tulla vanhoiksi. Mutta olihan hän heidän ylpeytensä, heidän ainoa suuri toivonsa. Kaikki ihmiset sanoivat, että hänellä oli hyvä pää, ja kun niin paljon rahoja hänen tähtensä kulutettiin, niin pitihän siitä aikanaan jotain tulla. Tosinhan hänen tutkintonsa viipyi, mutta "Albert lukee *perin pohjin* sen, minkä hän lukee", niin oli vanhuksilla tapana sanoa, kun tuo asia puheeksi tuli, "eikä hän suinkaan mihinkään *tavalliseen* tutkintoon tyydy".

Kun he nyt siinä niin tuttavallisesti istuivat ja kahviaan

ryypiskelivät, ei äiti enää voinut malttaa mieltänsä, vaan uskalsi tehdä pienen koetuksen.

"Se tyttö, jolta tyynyn sait, Hilmako se on nimeltään?" hän kysyi.

Poika näytti kummastuneelta.

"Mitenkä, äiti, sitä voit luulla?" kysyi hän tylästi; näytti siltä, ett'ei äidin kysymys ollut hänelle mieleen.

"Tulin vaan niin ajatelleeksi", vastasi äiti hämillään.

"Mutta miten sinulle sellaista mieleen meni? Millä perusteella?"

"Voi, ei minkäänlaisella perusteella", vastasi hän pelästyneenä, sillä hän tiesi, ett'ei Albert koskaan kärsinyt sitä, että hänen asioihinsa sekaannuttiin. Tuo umpimielisyys loukkasi äitiä, mutta ei hän mitenkään enää uskaltanut enempää kysellä. Sitä paitsi tuntui hänestä, ikäänkuin hän olisi tehnyt pojalleen jotain vääryyttä sillä, että koetti hänen salaisuuttaan urkkia ja hänet valtasi tuskallinen halu hyvittää häntä.

Kun he olivat kotvasen puhelleet joutavista asioista, kysyi hän, eikö poika tahtoisi tulla hänen kanssaan kaupungille, hänellä oli pieniä asioita toimitettavia, ja pitihän hänen myös ostaa tuo kappi.

Niin, saattoihan hän lähteä, tuumasi poika.

Hän meni päällystakkiaan noutamaan, ja sillä aikaa pani eukko päällensä.

Kun poika tuli häntä noutamaan, pulskaan päällystakkiinsa puettuna ja komeaa hienoa kävelykeppiään kädessään

heilutellen, ei äiti voinut olla heittämättä ihailevaa silmäystä häneen. Kuinka hienolta tuo kaikki näytti, mustasta kiiltävästä hatusta aina pehmeisin hansikkoihin saakka. Pulskalta hän sentään näytti, hänen poikansa.

"Hyvä isä, ethän, äiti, voi mennä kaupungille tuolla päällysvaatteella?" sanoi poika äkkiä ja katseli eukkoa likemmältä.

"Uuttahan minä ostamaan menen", muistutti äiti hädissään ja punastui.

"No, kyllä jo olikin aika", vastasi poika. Häntä oikein ahdisti ajatellessa, että joku hänen tovereistaan saattaisi kohdata häntä – tuon kapan seurassa.

He menivät kuitenkin ulos ja astuivat pitkin katua; äiti edellä jalkakadulla ja poika jälessä, molemmat jokseenkin harvapuheisina.

"Olenpa muutoin melkein arvellut, että – " sanoi äiti epäröiden, ja kääntyi poikaansa päin, joka tuli lähemmä voidakseen kuulla, mitä äiti aikoi sanoa.

"Mitä?" sanoi hän, voimatta arvata hänen ajatuksenjuoksuaan. "Tässähän on päällysvaatemakasiini."

Äiti seisahtui, katsoi häneen ja sanoi:

"Arvelin, että jos päällysvaatteeni ei olisi niin huono, ett'ei sitä enää jonkun aikaa voisi pitää, niin voisit sinä saada rahat; sanoithan, että – "

"Tietysti sinun pitää ostaa uusi kappi, äiti, kun rahat olet sitä varten saanut", sanoi hän laimeasti.

"Niin, mutta jos nyt – Katsohan, enkö todellakaan voi tätä pitää?"

Eukko katsoi poikaan niin luottavaisesti ja lämpimästi, ikäänkuin se olisi hänelle suuri palvelus, jos poika myöntäisi, että kappaa saattoi vielä pitää.

"Kyllähän se on vanhan näköinen", sanoi hän vitkastellen, "mutta muutoinhan tuollaisissa asioissa itsekukin voi tehdä oman mielensä mukaan."

"Niin, mutta sinun mielestäsi?"

"Sinun pitää tehdä aivan oman mielesi mukaan", vastasi hän; mutta sydämessään hän häpesi hirveästi.

"No, sitte annan sinulle rahat", sanoi äiti, tehden nopean päätöksen ja vanhat kasvot kirkastuivat sydämmellisestä ilosta.

Hän meni päällyysvaatemakasiinin ohitse, ja poika seurasi jälissä kuin märkä koira.

"Se on kerrassaan liian paljon", mutisi hän, "ja mitä isä sanoo?"

Mutta äiti vaan nauroi, raikkaasti ja herttaisesti. Hän tunsii itsensä niin onnelliseksi, kuin hänellä oli jotain, mitä antaa poika armaalleen. Voiko mikään olla liian paljon *hänelle*!

"Älä siitä ole milläsikään, poikaseni", sanoi hän iloisesti, "kyllä minä isälle puhun; luota vaan minuun." Hänen käyntinsä oli yht'äkkiä käynyt reippaammaksi. Poika astui hänen jälessään puhelematta, ja kun äiti kävi ostamassa pienet ostoksensa, astuskeli hän ulkona ja odotti. Sitte he kävelivät yliopistotalon ympäri; eihän sitä mitenkään voinut kotiin matkustaa sitä

näkemättä. Tuon kierroksen tehtyään he kääntyivät takaisin, ja kun he jälleen olivat tuossa pienessä lainatussa huoneessa, päästi poika salaa helpoituksen huokauksen. Se kappia, se kappia!

"Luulenpa, että tuotamme tänne päivällistä", hän sanoi, "niin en mene muuante syömään tänään."

"Voi, miten olet kiltti!" sanoi äiti kiittollisena, "siton on paljon kodikkaampaa, ja saammepa vielä olla aivan yksin."

Poika lainasi pöytäkalut isäntäväeltä, ja sitte he yhdessä kattoivat pöydän.

"Kuten konsanaankin poikamiehen luona", sanoi poika hilpeästi, sillä häneen oli tarttunut äidin päiväpaistemieliala, ja hän oli mitä herttaisimmalla tuulella. Ja hänpä olikin herra, joka saattoi olla herttainen, kun vaan milloin tahtoi.

Päivällisen jälkeen hän loikoi sohvalle ja poltteli sikaria, sitten he taas kahvikupin ääressä juttelivat, ja ennenkuin he kerkisivät sitä ajatellakaan, oli jo aika mennä asemalle.

Kun eukko nousi jäähyväisiä sanomaan, täytyi hänen oikein taistella liikutustaan vastaan. "Ken tietää, milloin vasta näemme toisemme!" aatteli hän itsekseen, ja hän tuli arvelleeksi, että tämä kenties oli viimeinen kerta. Se niin usein johtuu mieleen sille, joka on vanha.

Hän pudisti kovasti poikansa kättä, mutta ei sanonut mitään. Suudella häntä hän ei uskaltanut; se ei olisi ollut hänelle mieleen.

"Jumala sinua suojaatkoon ja kaikkia töitäsi", sanoi hän ja kääntyi nopeasti ottaakseen päällysvaatteensa. Tuo vanha kappia oli varsin vaikea päälle saada, varsinkin liivin ja saalin päälle,

mutta poika häntä auttoi.

"Oletpa käynyt lihavaksi", virkkoi hän.

"Olenpa tainnut käydä", vastasi äiti, kääntyi sitte ja pisti viisikymmenkruunuisen pojan povitaskuun, ystävällisesti päättään nyökäyttäen.

"Kiitoksia, äiti, kiitoksia", sanoi poika, ja jotain tosi hellyyden tapaista välähti hänen silmissään.

Jo alkoi hyvin hämärtää, kun he asemalle menivät.

"Pistäydyn ostamassa muutamia sikareja", sanoi poika kiireesti, kun he kääntyivät eräässä kulmassa, "osta piletti ja mitä tarvitset, minä tulen perästä."

Hän juoksi sikarimyymälään, ja samassa kulki kolme herraa äidin sivu jalkakadulla, puhellen ja nauraen aivan ääneen. Ne nähtävästi myös olivat asemalle menossa.

Kun eukko oli saanut paikkansa kolmannen luokan vaunussa korien ja myttyjen väliin, tuli poika juosten häntä etsimään. Hän löysikin, sillä äiti istui oven luona ja tähysteli häntä. He puristivat toistensa kättä, konduktöri tuli ja merkitsi piletit, ja sitte ovi paiskattiin kiinni. Vielä saattoi äiti nähdä poikansa, hän seisoi juuri erään lyhdyn kohdalla, kädet päällystakin taskuissa, ja hieno kävelykeppi pisti esiin suoraan pitkin käsivartta. Hän puistalti itseään; ilma oli kylmä ja hän toivoi, että juna lähtisi.

Ja heti se lähtikin liikkeelle.

Juna ratisi ja tärisi, kynttilöiden liekit lipisivät puolihämärässä vaunussa. Eukko pani kätensä ristiin muhvin sisässä ja ajatteli armasta poikaansa. Nyt hänellä oli sydämmensalaisuus,

nyt hän ajatteli omaa kotia ja nyt hän varmaankin tulisi tutkintonsa suorittamaan. Ja sitte hän rukoili Jumalalta hänelle onnea, muisti myös rukouksessaan hänen valittuansa, tuota tuntematonta Hilmaa – tuon vastaleivotun ylioppilaan pikku kuusitoistavuotiasta mielitiettyä.

Mutta myöhemmin iltasella seisoivat kaksi ylioppilasta rautatienhotellin käytävässä päällystakkeja päällensä panemassa, pois lähtemäisillään. Viereisestä huoneesta kuului lasien kilinää ja kovia naurunpurskahduksia. Toinen nuorista miehistä rupesi kuuntelemaan. Hän tunsikin yhden noista äänistä; se oli erään ylioppilaspiireissä hyvin tunnetun "virujan" ja huvitusministerin.

"Mikä niillä siellä on?" sanoi hän toverilleen, "kuuluu, että Pelle

Ström on elementissään."

"Cedergrenhän se pitää illallisen tänään", vastasi toinen ja sytytti sikarinsa.

1885.

Kolho

Jos milloin sattuu näkemään oikein hullunkurisen, oikein omituisen vanhan herran, jota muistellessa sitte aina suu hymyyn vetäytyy, niin saa olla jokseenkin varma siitä, että se on joku vanhapoika. Tällainen vanhapoika on myös lehtori Darell. Ja jos kerran on hänet nähnyt, ei häntä hevillä unhota.

Aivan maksun edestä kannattaisi häntä katsella, kun hän tallustelee Isoakatua alaspäin leveillä nelikulmaisilla jaloillaan, joka askeleella jalkapohjaansa näyttäen. Aina on sama vauhti hänen kulussaan, aina keppi oikeassa kädessään ja vasen käsi selän päällä juuri vyötäyksen kohdalla, peukalo piilossa toisten sormien alla. Tuo käsi on näöltään kuin kurikka. Kun sen näkee kaukana kadun alapäässä hiljakseen eteenpäin keinuvan omistajansa selkälaudalla, ei tarvitse koskaan pelätä erehtyvänsä henkilön suhteen, ja huoletta saa ruveta huutamaan "herra lehtori, herra lehtori".

Jos niin huudetaan, niin hän seisattuu, tekee koko käännöksen isolla ruumiillaan ja katsoo, kuka häntä huusi. Joko hän kuvittelee mielessään, ett'ei hänellä ole niveltä kaulassa, taikka hänellä ei todellakaan ole, sillä hän kääntää aina koko ruumiinsa, kun hän tahtoo jotain katsoa. Että huuto "herra lehtori" voisi tarkoittaa jotain toista henkilöä, se ei hänelle koskaan päähän pälkähdä. Hän on kaupungin omaisuutta yhtä paljon kuin raatihuone, suuri kävelypaikka ja harmaiden munkkien mäki.

Tervehtiä hän saa alinomaa, ja siitä hän suoriutuu kohottamalla keppinsä nupin hattunsa laitaan. Nähdä sen enempää vaivaa tervehdyksen tähden, se ei hänelle olisi soveliaista, sillä hän on kolho. Ja siitä hän on ylpeä.

Ukko on pulskan näköinen, luultavasti kymmenen prosenttia paremman näköinen kuin nuorena ollessaan, mutta kauniista hän on kaukana. Nuoret tytöt nimittävät häntä keskenään "babiaaniksi", ennenkun ovat tulleet tuttavaksi hänen kanssaan; sitten he sanovat aina "Hampus sedäksi".

Joskus epäillään hänellä kosintatuumia olevan, mutta luultavasti silloin erehdytään. Sattuupa, että joku rohkeimmista tytöistä kysäsee häneltä, miksi hän ei ole mennyt naimisiin. Silloin hän tyttöä korvasta nipistää – ei suinkaan hellästi – ja sanoo julman näköisenä: "ei ne asiat ole tällaista vanhaa kolhoa varten, ymmärrätkö – tyttölepakko".

Jos sanotaan jotain, mikä ei häntä miellytä tahi mikä hänestä on tyhmää ja typerää, silloin hänellä on aivan oma tapansa, jolla hän paheksumisensa tahi halveksimisensa ilmaisee. "Höh!" hän vaan sanoo. Se on jotain naurun, rykäisemisen ja värveitten sekaista. Hänen koko ruumiinsa silloin nytkähtää, ikäänkuin jotain salaista rihmaa vetäistäisi; suu irvistää pilkallisesti ja toinen olkapää kohoaa pystyyn. Sitte ukko taas on aivan entisen näköinen.

Hänen kasvonsa ovat pitkähäköt. Nenästä ylähuuleen on hirmuinen matka. Näyttää siltä, kuin suu olisi saanut paikkansa aivan leuvan alapäässä. Ja hiukset on vedetty esiin korvallisille

kahdeksi sileäksi kammatuksi koukuksi; ne ovat vaaleat, eivätkä vielä ole harmaantuneet. Silinterihattu on aina niskassa. Ei kukaan ihminen ole koskaan nähnyt sen kohdallaan olevan.

Lehtori on niin säntillinen ja säännöllinen tavoissaan, että hän on sananlaskuksi tullut. Kello yhdeksän hän lähtee aamukävelylleen; aina samaa tietä, ulos Itäisen tullin sivu ja sitte takaisin. Kello viisi hän menee sisarensa luo, joka on leski ja laajalti kuulu hyvästä kahvistaan. Hän viipyy siellä aina tunnin, ei enempää eikä vähempää. Illoin on hän useimmiten kutsuttu jonnekin viiraansa pelaamaan. Hän on mainio viiranpelaaja.

Isollakadulla on eräässä vanhassa talossa pieni hauska myymälä, jossa yhä on huoneen täydeltä ihmisiä. Siellä vasta puhelua ja hälinää on, sillä kaikki ovat vanhoja tuttuja: ostajat ja kauppias, puotipalvelijat ja nuoret tytöt, jotka tulevat ostamaan sieltä virkkuuneulan ja rupattelemaan hetkisen talon tyttärien kanssa. Se on kodikas puoti, joka näkyy kaikkia ihmisiä puoleensa vetävän.

Siellä on aina tapana kello viiden aikaan katsoa kadulle ja sanoa: "nyt lehtori meni". Se merkitsee: nyt on kahvinjuontiaika. Ja toinen toisensa perästä hiipivät myöjät puodista saadakseen kahvia pieneltä ämmätylleröltä, joka pöydän ääressä sitä tarjoilee. Jos puodissa sattuu kiire olemaan niin että mummo odotella saa, niin saattaa tapahtua, että hän itse pilkistää puodin ovelta ja sanoo varovasti ryäisten: "kuulkaa – eikö kenkään teistä ole nähnyt lehtorin sivu astuvan?"

Koko kaupunki on ruvennut käyttämään tuota sukkeluutta ja

sanomaan "nyt lehtori meni" silloin, kuin tarkoittavat, että "nyt on kahvi pöydässä".

Lehtorilla on paljon omaisuutta, ja kauan siitä jo on, kuin hän koulussa virkaansa toimitti. Pojat häntä nimittävät milloin oinaaksi, milloin gorillaksi, milloin möröksi.

Nyt hän elää koroistaan ja panee rahoja säästöön joka vuosi. "Ei kukaan tarvitse niitä odotella", hän sanoo, "koulu tulee ne saamaan kaikki".

Hänen kirjastonsa on kerrassaan oivallinen: kirjakauppiaalla ei ole koko kaupungissa sellaista ostajaa kuin hän. Nuoruutensa aikoina on hän runoja kirjoitellut ja onpa kerran saanut kehoitusta Ruotsin akademialtakin; mutta siitä hän ei koskaan puhu. Hän lukee kaikki, mitä vaan tulee uutta painosta, ja säälimättä hän arvostelee. Kirjallisuudesta puhuminen on hauskinda, mitä hän tietää, kun vaan ei ole viiranpeluu aika. Koko kaupunki pitää häntä orakelina. Silloin tällöin hän istuu kirjottamaan jonkun arvostelun kaupungin enimmäen arvossa pidettyyn sanomalehteen. – Kaupungissa on kolme sanomalehteä. Tämän saattaa mainita, niinkuin ennen maailmassa annettiin tieto väkiluvusta.

Kun lehtori istuu kirjottamaan, siirrältä hän ensin ylös *toisen* takinhihansa ja sitte toisen; sitte ojentaa hän käsivarsiaan, koukistetuin kyynäspäin, ikäänkuin tunnustellakseen, olisiko mahdollista, että takki repeäisi selkäpuolelta, sillä siinä tapauksessahan olisi sama, repeäisi se ennemmin tahi myöhemmin. Kun lehtori huomaa, että hän saa tuon asian

suhteen huoletta olla, kastaa hän kynän ja alkaa kirjoittaa – ilman silmälasia. Niitä hän ei koskaan käytä, *"ei koskaan"*, sanoo hän painolla. Siinä väitöksessään hän pysyy. "Sisareni on seitsentä vuotta nuorempi minua ja on pitänyt silmälasia kymmenen vuotta." Aina hän sanoo nämä samat sanat, vuosinumeron vaan joka uutenavuotena muuttaa.

Lehtori istuu suorana kirjoittaessaan, – hyvin suorana ja nokka pystyssä, ikäänkuin paperi häntä inhottaisi. Katse kulkee suoraan nenää pitkin ja kohtaa musertavan halveksivasti tuota onnetonta paperia, samalla kuin lehtorin suuri käsi kiireesti sitä täyttää terävillä kirjaimilla, jotka tekevät rivit tulitikuilla piirrettyjen risuaitojen näköisiksi.

Nämä arvostelut pitää lehtori velvollisuutenaan. Jospa nuo nuoret kirjailijat vaan ottaisivat opikseen viisaan sanan, niin saisivathan nähdä! Mutta jos eivät tahdo, niin eihän siihen mitä voi. Ovathan ainakin saaneet kuulla.

Hän vetää leukansa sisäänpäin ja työntää huulensa pitkälle. Ken hänet näkee, sen täytyy luulla, että hän katsoo omaa suutansa eikä paperia.

"Sisareni" ei saa koskaan lukea hänen teoksiaan käsikirjoituksina. Se olisi liian suuri kunnia; olisihan se melkein kuin neuvon kysymystä. Mutta jokaisen sanomalehdennumeron, jossa on jotain hänen kädestään lähtenyt, ottaa hän taskuunsa, kun hän sisarensa luo menee. – Sisarella itsellään on tuo sanomalehti, mutta se ei haittaa; ja hän lukee sen aina aamukahvia juodessaan, mutta sekään ei haittaa. – "Luen sinulle

tämän", hän sanoo ja vetää sanomalehden taskustaan, "ethän sinä voi itse silmälasitta lukea", ja sitte hän lukee. Sanomalehden hän pitää etäällä itsestään, niin etäällä kuin vaan saattaa. Hän lukee kovalla äänellä. vakavana ja erehtymättä ainoassakaan sanassa. Kuuluisi se vaikka kirkossa, kun hän lukee.

"Sisareni" häntä ihailee aivan hirveästi. Hän luulee, että hän olisi voinut olla yhtenä "niistä kahdeksastatoista", *jos hän vaan olisi tahtonut*. Mutta sitä hän ei koskaan uskalla veljen kuullen sanoa.

Veli myös ihailee häntä. "Hän on viisain ja parhain nainen koko maailmassa", selittää hän – kun sisar ei ole sitä kuulemassa. Sisarelle itselleen hän sanoo: "höh! – sinä olet niin tyhmä, Kristina".

Kristina on raatimiehen leski, lapseton ja hyvin varakas. Hän tahtoi mielellään testamentata omaisuutensa johonkin, kuten "Hampus veli", mutta hän ei tiedä oikein mihinkä, ja Hampus veli ei tahdo kuulla puhuttavan koko asiasta.

"Seitsemän vuotta nuorempi kuin minä! – sinä olet niin tyhmä, Kristina."

* * * * *

Joulu oli aivan lähellä. Päivät olivat lyhyet, ja kun ilma oli pilvinen, saattoi hämärä tulla jo kolmen seudussa...

Kristina rouvan isossa arkihuoneessa oli kahvi pöydällä – pyylevä pullo, joka oli huolellisesti kopsaansa peitetty pienellä

virkatulla, koruompeluksilla ja punaisilla tupsuilla koristetulla peitteellä. Pieni kahvipöytä näytti niin kodikkaalta valkeine liioineen, hopea-astioineen ja vastaleivottuine, kiiltävine vaaleanruskeine kakkuineen. Lamppu oli jo sytytetty, ja Kristina rouva istui isossa nojatuolissaan, jalat jakkaralla, sukankudin kädessään ja pienoinen koira polvillaan. Siitä koirasta oli suurta harmia lehtorille. Ei hän milloinkaan sitä muuksi nimittänyt kuin "sen vietäväksi elukaksi" tahi "rakiksi" – mikä tietysti ei voinut muuta kuin loukata mainitun rakin emäntää. Mutta koiralla itsellään oli niin vähän hienotuntoisuutta, että se tuosta kaikesta huolimatta varsin mielellään oleskeli lehtorin jaloissa kahvinjuontiaikana, koska tuolla ankaralla herralla oli tapana salaa pistää sokeripaloja hänelle. Ennenkuin eteisen ovikello helähtikään, istui rakki jo korvat pystyssä, sillä se tunsikin askeleet, jotka kuuluivat rappusista. Mutta kello oli tuskin sivu puoli viidestä, siksi makasi pikku Pyre aivan levollisena.

Nuori tyttö seisoikin kahvipöydän ääressä, jolle nyt oli pantu kolme kuppia kahden asemesta.

"Kyllä, täti, sitä ei voi auttaa", sanoi hän innokkaasti, "teidän täytyy antaa minun tehdä se."

"Ei, lapseni, se ei käy laatuun."

"Käypi, jos vaan ette estä minua."

"Mutta voithan ymmärtää, että..."

"Ei, minä tahdon kuulla sen itse."

"Sinä olet pieni itsepäinen kummitus."

"Sen minä tiedän."

"Mutta kuinka minä voin?"

"Kunhan vaan unhotatte, että minä olen täällä."

"Mutta Hampus veli suuttuu, kun hän saa sen tietää."

"Emme toki ole niin tyhmiä, että menisimme siitä puhumaan." Hän näytti niin houkuttelevalta kuin pikku noita.

"Mutta minusta se ei ole oikein."

"Oikein? Miten tuo pikku täti sanoo! Lieneehän toki oikein ottaa selko totuudesta."

"Eikä myöskään ole hyvä tietää, mitä Hampus veljelle johtuu mieleen sanoa. Hän kenties saattaa sinut pahoille mielin."

"Niin, siinäpä se on! Olittepa, täti, kuitenkin aikonut peittelemällä hänen sanansa mulle kertoa. Ettekä ole niin aivan varma siitä, että hän minulle samat sanat vasten naamaa sanoisi. Siitähän näkyy, että olen aivan oikeassa. Voi – rakas, kiltti, kulta täti!"

"Mutta..."

"Kas niin. Nyt se on päätetty." Hän otti kerkeästi yhden kahvikuppipareista, ja vei sen lähimmäiseen huoneeseen, jossa oli pimeä.

"Aivan onnettomaksi tulen Hampuksen tähden", vaikeroi rouva.

"Vielä mitä! Hän ei saa koskaan tästä mitään tietää."

"Mutta minä joudun niin hämilleni, ett'en voi puhua."

"Kyllä, alottakaa vaan, niin kyllä se menee", kehoitti kiusanhenki ja pisti päänsä ovesta nähdäkseen, miten paljon kello oli. Tytöllä oli hienohipiäiset kasvot, terävä nenä, pieni suu,

naurunhaluiset silmät ja lyhyeksi leikattu kastanjanruskea tukka.

"Pysykäähän nyt lujana, täti", kuului viimeinen varoitus, ja tyttö veti hiljaa oven kiinni jälkeensä.

Vanha rouva huokasi ja Pyre alkoi heristää korviansa.

Kristina rouva oli hämmästyttävässä määrin veljensä näköinen. Mutta jos veli oli kolho, niin oli sisar itse sirous. Hänen myssynsä näytti siltä, kuin se olisi vasta ompelijalta tuotu, hänen kätensä olivat pienet ja sormuksilla koristetut, liikkeensä siroasti tasaiset, puhetapansa hiljainen, pehmeä ja hieman teeskennelty.

Juuri kuin helähdys kuului eteisestä, hyppäsi Pyre lattialle, ja Kristina rouva meni avaamaan ovea vieraalleen.

Pyre juoksenteli kahvipöydän ja oven välillä, nuuskien ilmaa ja korvat pystyssä. Hänestä oli joutavaa mennä eteiseen, kun hän kuitenkin tiesi, ken siellä oli. Sisään saattoi kuulla, kuinka lehtori pyyhki jalkojaan mattoon ja hieroi käsiään. Sitten ovi aukeni ja veli ja sisar astuivat sisään.

Aluksi tuli tavalliset puheet ilmasta ja tuulesta. Pyre juoksenteli vieraan jalkojen ympärillä ja katsoi häneen ystävällisin katsein, samoin kuin me muut kuolevaiset saatamme katsella tuttavaa vanhaa tornia, jonka jälleen näkeminen meitä ilahuttaa.

Istuuduttiin ja juotiin kahvi. Keskusteltiin minkä mistäkin joutavista asioista, jotka Kristina rouva aina puheeksi otti.

"Hampus, minulla on jotain, jota tahtoisin kysyä sinulta", sanoi hän vihdoinkin, kun he olivat nousseet kahvipöydästä ja asettuneet tavallisille paikoilleen.

"Mitä se olisi?"

"Niin, se on eräästä nuoresta työstä."

"Mikäs sillä on?"

"Hänellä on sellainen taipumus tulla kirjailijaksi."

"Kirjailijaksi! Tähän päivään saakka olemme tässä kaupungissa toki naiskirjailijoista säästyneet."

"Hän ei olekaan kaupungista, hän vaan talveksi tänne jää. Se on Sonja

Högborg, sinä tunnet kyllä hänen isänsä, kapteenin."

"Anna hänen matkustaa kotiinsa takaisin, mitä pikemmin sen parempi."

"Kas niin, älähän nyt ole tuommoinen. Hänellä tosiaankin on taipumusta, sen sanovat kaikki ihmiset. Mutta nyt on hän vielä liian nuori; hänellä ei ole aineita."

"Taipumusta kirjailemiseen, vaan ei aineita. Miten hiton tavalla sitte hänen taipumuksensa näyttäytyy. Sinä tarkoitat, että hän osaa kirjoittaa ruotsia. Mutta siitä, sen sanon sulle, siitä hänen on koulua kiittäminen. Siinä on koko asia. Te vanhemmat, jotka olitte ylpeät, jos kykenitte kyhäämään kirjeen sulhasellenne, te pidätte sitä kauheana ihmetyönä, kun tuollainen tytöntolvana voi lasketella paperille sivun toisensa perästä. Mutta, näetkös, ei siihen muu ole syynä kuin ainekirjoitus. Sen verran taipumusta kirjailemiseen on jok'ikisellä koulupojalla ollut aina maailman luomisesta asti, ymmärrätkö. Mutta *ne* voivat sen kestää, vaan sitä eivät voi naiset. Siinä on koko erotus. Heti kun naiset vaan saavat rahtusenkaan tietää, pitää niiden

saada se näkyisälle, muuten niiltä henki lähtee... Taipumusta, mutta ei aineita? Enpä, hitto vieköön, ole moista ennen kuullut. Missä sitte taipumus ilmaantuu, joll'ei juuri siinä, että on aineita?"

Lehtori oli hypännyt seisaalleen. Viimeisiä sanoja sanoessaan hän niiasi ja ojensi kätensä, polvet koukussa. Sitte hän teki koko käännöksen ja alkoi kävellä edestakaisin.

"Saattaahan olla kuvailukykyä", muistutti sisar.

"Höh! – kun ei ole mitä kuvailla."

Kristina sisko ei ollut huomaavinaanakaan tuota tokaisua.

"Tässä olisi pari patkää, jotka hän on kirjoittanut ja joiden lukemiseen sinulta ei mene pitkää aikaa", hän siirsi pöydän yli häntä kohden muutamia paperilehtiä, "lue nämä ja sano sitte, mitä arvelet; hän panee niin paljon arvoa sinun arvosteluusi."

"Arvoa? Vai niin, tietysti! Mutta vaikka Jumala itse astuisi alas ja pyytäisi hänen tekemään hyvin ja jättämään moiset hommat, niin kirjoittaisi hän sittenkin. Panee arvoa? Höh!"

"Hampus kulta, älä nyt noin kiivastu. Hänhän vaan tahtoo kuulla sinun neuvoasi."

"Se on: että hän tulee järkeensä ja hoitaa jotain – käsillään, ymmärräthän." Hän pani pöydälle kaksi tavattoman suurta kämmentä, ikäänkuin selvemmäksi tehdäkseen, mitä hän tarkoitti. Hän oli istunut kahdenreisin tuolille sisartaan vastapäätä ja täysin valmiina taisteluun kaiken maailman sinisukkia vastaan, jos niin tarvittaisiin.

"Mutta Hampus!" Se kuului lempeästi nuhtelevalta ja tarkoitti

herättää hänessä hänen parempaa luontoansa. Mutta se ei ollut enää mahdollista; hän oli kerrassaan raivotuulelle tullut.

"Enkö minä itekin seiso sorvauspöytäni ääressä jok'ikinen päivä! Ja enkö ole tehnyt tuoleja ja jakkaroita, ja voilusikoita ja lihakurikoita, ja kerinpuita ja keräkuppeja, ja puuhuhmareita ja kipsiteosten jalanteita kaikille kaupungin naisille?"

Hänen naamansa punotti aivan hiusmartoon saakka ja hän huusi, niin että olisi voinut unikeotkin herättää.

"Mutta ethän vaatine, että hänenlaisensa hieno tyttö rupeaisi nikkariksi tai sorvariksi?" Tämä sanottiin lempeällä äänellä, mutta niin pidättävin katsein, että niiden olisi pitänyt leijonaakin hillitä. Mutta tässä meni kaikki turhaan.

"Vai niin! hän on liian hieno kajotakseen mihinkään, luulen ma. Muutoin on maailmassa sellaistaakin, jota nimitetään sukkien parsimiseksi ja hutun keittämiseksi, ja jota pidetään hyvin soveliaana naistytönä. Miksi hän ei koeta hyödyksi olla?"

"Voi, tiedätkö, hän niin mielellään tahtois työtä, mutta hänen vanhempansa..." Kristina rouva siirrältä salaa paperiarkit vieläkin likemmä tuota julmistunutta tiikeriä. Tämä ei niihin katsahtanutkaan.

"Meidän kirjallisuutemme on velvollinen siitä kärsimään, että hänen vanhempansa ovat sikoja ja hän itse hanhi?"

Lehtori asettui seisomaan hajalle säärin sisarensa eteen ja vetosi hänen oikeudentuntoonsa.

"Niin, hänen hermostonsa on – kuinka sanoisinkaan? – niin, hiukan ärtynyt. Hän luulee itse, että ajatustyö olisi hyödyllistä."

"Vai niin, onko hän heikkohermoinenkin? Sitä vaan puuttui! Ja kaiken tuon siunatun heikkohermoisuutensa hän sitte aikoo purkaa kirjallisuuteemme? Mutta se on – kaikella kunnioituksella sanoen – valhe, jos vaan haukkumiset häneen pystyvät. Annahan vaan saan hänet käsiini, niin kyllä minä hänelle totuuden sanon, sanon sen sillä lailla, ett'eivät hänen herttaiset pikku hermonsä koskaan ole moista kuulleet. Heikkohermoinen? Seitsentoistavuotias tyttö. Hyi saakeli!"

Hän meni ja sylkäs; sylkiastiaan.

"Mutta, Hampus, minä oikein häpeän sinun tähtesi." – Se oli tosiaankin totta, tällä kertaa, mutta hän oli kuullut sen niin monesti muulloin, jolloin se ei ollut niin puustavin mukaan tarkoitettu.

"Niin, vähemmästäkin voi hulluksi tulla", jatkoi hän; "siinä on yksi hermoineen, ja siinä on toinen, ja kaikki paneutuvat ne sitte ulvomaan ihmisten korvat lumeeseen. Siten ne sanovat maailman asemilleen vääntävänsä. *Minä* tahtoisin heidät *asemilleen* vääntää, ja sillä tavalla, että kyllä muistaisivat."

"Mitä tähän tyttöön tulee, niin hän juuri tahtoi saada opetusta sinulta, ja sinä mainioine opetustapoinesi..."

"Opetusta?" huudahti Hampus ja syöksähti ylös, ikäänkuin hän olisi käärmeenpesään polaissut.

"Niin, ruotsinkieleessä", kuului varsin tyyni vastaus.

"Ei, *siihen* kauppaan tässä ei ruveta! Juoskoon ja koivetkoon niin kauas, kuin tietä..."

Lehtori vaikenä äkisti. Sisemmän huoneen ovesta tuli

masentunut olento, nyyhkien ja nenäliina silmillä. Lehtori hämmästyí ja oli hiljaa kuin hiiri. Olento seisoí ja nojautui ovea vasten; hienona, haprakkana ja kauniina kuin oikea posliini.

"Se on kaikki aivan oikein, minkä lehtori sanoi – minä tunnen sen niin selvästi. – Vo-o-o-i! – Minusta itsestänikin on niin hirveätä, kun minun pitää olla sellainen hyödytön olento... Tahtoisin niin mielelläni tehdä työtä, mutta en tiedä minne kääntyä. – Tahtoisin niin mielelläni tehdä jotain hyötyä maailmassa, – vo-o-o-i – kun puhun siitä isälle ja äidille, sanovat he, että ne ovat vaan tyhjiä houreita ja että minä vaan olen olevinani. Mutta tuntuu niin kauhealta, kun näkee kaikilla muilla ihmisillä olevan tekemistä kylläkseen, ja kun itsellään ei ole vähintäkään, minkä vuoksi eläisi. – Minne vaan joutunenkin, kaikkialla olen liikaa... Miksiká sitte tällainen onneton olento on syntynytkään maailmaan?"

Tyttö heittäysi tuolille oven viereen, peitti kasvonsa käsiinsä ja nyyhkytti, niin että luuli hänen siihen katkeavan. Hän oli puhunut pehmeällä ja murtuneella äänellä, joka olisi saanut kivisydämenkin heltymään.

"Sinä olet aina niin kova." Vanha rouva loi hyvin moittivan katseen veljeensä ja meni noutamaan lasillista vettä.

Lehtorista tuntui, kuin olisi hän ollut pahin pahantekijä; mutta sellainen, jonka katumus on aivan murtanut. Hän ei ollut milloinkaan voinut katsella kyyneleitä. Tuntui, kuin joka pisara olisi pudonnut hänen omalletunnolleen, polttaen kuin sula vaha.

Hän ei mitään virkkanut, käveli vaan edestakaisin lattialla.

Rouva viipyi kauan, tyttö yhä vaan istui kumarruksissaan tuolillaan ja nyyhkytti sydäntä vihlovasti. Vihdoin lehtori otti muutamia pitkiä päättäväisiä askeleita lattian poikki ja seisattui tytön eteen. Hän rykäsi pari kertaa, mutta tyttö ei katsahtanut ylös.

"Minä – hm – minä" —

Enempää ei tuntunut tulevan. Pahoin kohdellulla lapsella vavahteli koko ruumis nyyhkytyksiä pidättäessä, ikäänkuin tuo kovasydäminen hirviö olisi tahtonut lyödä häntä.

"En juuri niin pahoin tarkoittanut, kuin sanoin – hm" – sai hän vihdoin kiireesti sanotuksi. Ja heti hän taas rupesi kävelemään, odottamatta, minkä vaikutuksen hänen sanansa voisivat tehdä, ja ikäänkuin peloissaan siitä, mitä oli sanonut.

Mutta mitään vaikutusta ei ollut huomattavissa. Kristina rouva tuli sisään vesilasineen, kohotti tyttöä kummarruksista ja antoi hänen juoda. Veljeensä hän heitti musertavan halveksivan katseen.

Lehtori koetti olla tuiman näköinen ja käveli edestakaisin kovin askelin. Ei hän niitä ollut, jotka ensi hädässä antautuvat!

"Olenhan aina sanonut, että sinun onneton kiivautesi ikävyyksiä tuottaisi. Katso nyt, mitä olet aikaan saanut."

"Mistä hiidestä minä tiesin, että..."

"Lopeta nyt jo kiroukset ja karkeat puheesi", sanoi Kristina rouva erinomaisen arvokkaasti. Hän seisoi ja silitteli nuoren tytön hiuksia niin suojelevaisen näköisenä, kuin olisi hän ajatellut: minun ruumiini yli on sen astuttava, joka mieli sinua

vahingoittaa.

Lehtori näytti julmistuneelta.

Ja näin julman näköisenä hän seisattui molempain naisten eteen. Tyttö ei uskaltanut silmiään nostaa tuota suurta raudankovaa miestä kohti. Mies katsoi hänen kyyneleisiä kasvojaan ja rypisti kulmakarvojaan, pullisti huulensa ja väänteli naamaansa milloin minkin näköiseksi.

"Minä olen vanha kolho", sanoi hän.

"E-e-ei, sitä te ette suinkaan ole", kuului nyhkytysten välistä samalla kun asianomainen pyyhki kasvojansa hyvin huolellisesti, "aivanhan se oli oma syyni. Minä pidän niin paljon to-o-o-hotuudesta."

Näytti jo tulevaa uusi rankkasade, sillä tyttö nosti taas nenäliinan silmilleen, mutia lehtori pidätti häntä tavattoman ystävällisen näköisenä; hän taputti tyttöä olalle, ja kasvonsa kirkastuivat äkkiä.

"Odottakaa, odottakaahan, – aivan varmaan minä keinon keksin", sanoi hän ja pani suuren etusormensa suurelle nenälleen.

Sonja katsoi häneen iloisesti odottaen, ja kyyneleet lakkasivat aivan itsestään. Jos lehtori vaan keinon keksisi, niin kyllä hän silloin suoriutuisi kertoelmineen! Lehtori katsoi häneen ikäänkuin nauttiakseen hänen ilostaan, kun tuo suuri keksintö tulisi ilmoitetuksi.

"Olen ajatellut ... olen ajatellut, että", sanoi hän hiljaa ja salamielisesti, ikäänkuin olisi ollut puhe jostain salaliitosta, "minun puunsahaajallani on viisi lasta ja akka – niin köyhiä, että

tuskin kuulevat – ja ne ne vasta vaatteenkuluttajia ovat, ne lapset; ruvetkaapas neulomaan sukkia niille. Ja ommelkaa niille myös, kyllä ne jaksavat vaatetta kuluttaa."

1886.

Toivomus

Sisemmässä huoneessa istui kamreeri selkä kenossa nahkalla päällystetyssä ruuvituolissaan ja silmäili Berlingsken aamunumeroa; ulommassa istua kökötti konttoristi kolmijalallaan sääret allaan ja kyynäspäät pöydällä. Selkä kyyryssä, melkein menehtymäisillään ikävään, hän siinä istui ja pureskeli alakuloisesti kynsiään.

Ei ollut mitään tehtävää tänään muuta kuin pysyä paikallaan ja odottaa.

Sisemmästä huoneesta kuului seinäkellon tikitys sekä silloin tällöin sanomalehden rapina, kun sitä käännettiin; muuta ei mitään.

Mutta nyt kuului koputus. Konttoristi ojensi selkänsä, kastoi nopeasti kynän ja katsoi oveen päin. joka aukeni hiljaa ja sieltä pisti pää esiin.

"Anteeksi", sanoi välttelijäs ääni kummallisella murteella, johon kätkeytyi muistoja kaikista kolmesta skandinaavilaisesta kielestä ja parista muusta lisäksi.

"Käykää sisään."

Vieras oli avannut oven niin varovasti, kuin olisi huone ollut täynnä pikku porsaita, jotka joka hetki olisivat valmiit ulos livahtamaan – ja konttoristin kehoittaessa hyppäsi tulokas sisään niin ketterästi, kuin olisi hän karttanut potkua ulkoa päin. Hän sulki oven jälkeensä niin kiiruusti, ett'ei pieninkään hiiri olisi

voinut päästä läpi. Sitten seiso i hän hetken paikallaan, katseli ympärilleen ja hipasi kädellään päälakeaan, joka oli jokseenkin kalju.

Toisessa kädessään hänellä oli pehmeä huopahattu. Hän oli puettu vanhaan ympyriäiseksi leikattuun viittaan, joka italialaiseen tai espanjalaiseen tapaan oli heitetty vartalon ympäri ja yli olkapään.

Hänen ikänsä suhteen ei ulkomuodosta voinut mitään päättää tahi ainakin sai arvaella sekä sinne että tänne, sillä noissa kasvoissa oli jotain, joka ei koskaan ollut nuorta eikä koskaan voinut vanheta, jotain vilkasta, valpasta, uteliasta ja viatonta kuni lapsen kasvoissa. Otsa oli leveä ja korkea, tasainen ja kiiltävä, kuin olisi sitä rasvalla hierottu. Pieni hiustukku kasvoi päälaealla, keskellä kiiltävää paljautta. Muutamia harvoja partakarvoja oli leukaa peittämässä ja ujoudesta vinoksi venynyt hymyily paljasti rivin tasaisia vahankeltaisia hampaita.

"Sallitaanko?" sanoi hän kummallisella sekamurteellaan ja sivautti hattuaan toiseen huoneesen päin.

"Tehkää hyvin", vastasi konttoristi kastaen kynänsä vielä kerran ja kiinnitti vakavana katseensa tyhjään paperiarkkiin, joka oli hänen edessään. – Hän oli nuori mies, pystytukkainen ja muljosilmäinen, hiukset olivat vaaleanharmaat väriltään ja silmät muistuttivat linnunsilmiä, suu oli sinertävä ja näytti valmiilta salaa irvistelemään kaikelle, mikä oli ulkopuolella noiden pienten numeroarvojen jokapäiväistä näköpiiriä. Hän istua kyyrötti pulpetin takana ja myhäili sillä aikaa, kun tuo kummallinen

olento kulki huoneen läpi, ja hän heitti kieron silmäyksen ovesta voidakseen nähdä, kuinka esimies ottaisi vastaan tuommoista.

"Hyvää päivää, Keippel", sanoi kamreeri, ja ojensi kapean, luisen kätensä sisääntulijaa kohden. Esimiehen kasvoja ei nuori konttoristi voinut nähdä, mutta ääni kuului ystävälliseltä.

Muukalaisen kiiltävä naama kirkastui ja siinä kuvastui jotain koiran kysyväisestä älykkäisyydestä, kun hän katseli ystäväänsä, tilimiestä.

"Häiritseekö sinua?" sanoi hän, luiskahtaen "sinä" sanan yli niin keveästi kuin mahdollista, jonkinmoisella kunnioittavalla varovaisuudella.

"Et vähintäkään. Käy istumaan tuonne sohvaan." Isäntä osoitti kädellään vanhaa nahkalla päällystettyä huonekalua vastakkaisella seinällä, melkein hänen selkänsä takana. Ja vieras seurasi neuvoa, heitti espanjalaisen viittansa sohvan käsinojalle, pani hattunsa päälle ja istuutui itse kulmaan niiden viereen, hykertäen pieniä harmaanruskeita käsiään niin sanomattoman tyytyväisen ja nauttivaisen näköisenä.

"Täällä on lämmin ja hyvä", sanoi hän.

"Niin. Mitenkä sinä elelet nykyään?" kysyi kamreeri vanhan tuttavan tavalla.

"Kiitoksia. No – niinkuin tavallisesti."

"Aina vaan asiat entisellään?"

"Nii-in – ei suinkaan ne muuksi muutu."

"Et mahda saada mitään myydyksi – kuten tavallisesti?"

"Ee-en, sellaista kuin minä maalaan, ei kukaan tahdo ostaa."

Kamreeri naurahti kuullessaan tuon huolettoman tunnustuksen.

"Näytätpä olevan iloinen ja tyytyväinen kuitenkin."

"Niin. Ei *minulla* ole mitään huolehtimista."

"Eikö silloinkaan, kun hyiry on maksettava? Asutko vielä entisessä paikassasi?"

"A-sun", kasvoista välähti leikillisyyys – "enhän minä siitä pääse."

"Miksi et?"

"Olenhan hänelle velkaa – isännälle."

"Oletko hänelle velkaa?"

"Niin, katsos se oli sillä lailla, että minä olin velkaa hänelle kuusikymmentä kruunua, tiedäthän, minä olin ollut sairas ja silloin oli hän antanut rahoja puolestani, ja vähitellen oli niitä kertynyt kuusikymmentä kruunua."

"Oliko niitä kertynyt niin paljon", sanoi pankkimies, kätkien veitikkamaisen hyväluontoisen hymyn vaaleisiin viiksiinsä.

"Niin niitä oli", vastasi vieras, ollen niin huvitettu siitä, että sai puhua jonkun kanssa omista asioistaan, ett'ei tullut epäilleeksikään, että toinen saattoi ivalla kummastella tuon summan suuruutta. "Minä olin tullut hänelle velkaa kuusikymmentä kruunua, mutta sitten piirustelin minä muutamia pölkkyjä ja sain rahat kokoon; ja kun minä ne sitte toin, sanoi hän: kiitos! Tässä on kolmekymmentä kruunua hyiryä edelliseltä kuukaudelta ja kolmekymmentä kruunua edeltäkäsini tältä. Sillä toisella velalla ei ole kiirettä."

"Maksatko sinä kolmekymmentä kruunua siitä hökkelistä?"

"Maksan."

"Sehän on kerrassaan liian kallista?"

"Niin se onkin."

"Mutta minkä ihmeen tähden sinä et muuta pois?"

"Enhän minä miten voi hänen luotaan muuttaa, kun aina olen maksanut hyyrin edeltäkäsini", sanoi hän sellaisella äänellä, kuin olisi kamreeri ottanut puheeksi hulluimman mahdottomuuden.

"Mutta jos sinä maksat kolmekymmentä kruunua sellaisesta huoneesta, jollaisen voit muualta saada viidellätoista yhtä hyvin – tuleehan se sinulle liian kalliiksi ajan pitkään."

"Niin, mutta jos minä muutan, niin pitää hän minun tavarani."

"Mitä tavaroita sinulla on?"

"Näithän sinä, kun olit luonani", vastasi maalari, liikuttavan hämillään hellyydestään, jota häpesi näyttää.

"Nuo vanhat romut! Joka paikkaanko sinä ne mukanasi kuletat?"

"Ne ovat oikein harvinaisia kaluja – ja aivan alkuperäisiä. Se vanha madonnankuva esim. – muistatko sitä? Minä vakuutan, että se on viidenneltätoista vuosisadalta."

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.